

מעמד הזכרת נשמות

"אדם נותן את זכרונו בבניו ותלמידיו
והם הולכים עמו לאורך הדרכים" (מירה מינצר יערי)

אברהם יהושע השל אהב לצטט דרשה חסידית המתארת שלוש רמות של שכול. הרובד הראשון הוא הדמעות, הבכי, האופן הפשוט והשכיח ביותר שדרכו אנו מביעים צער. הרובד השני, מעט נעלה יותר, הוא השתיקה. הרובד השלישי, הנעלה ביותר לפי הדרשה, הוא השיר.

הבכי - הוא הכאב שלנו, השתיקה - האומץ שלנו, ואילו השיר הוא חיינו. אנו מהללים את אלה שאפשרו לנו חיים והעניקו לחיים משמעות - באמצעות השיר. אין לנו יכולת לכבוש את המוות, אך גם לא נוכל להימלט מן השכחה. מי שמנסה להילחם בשכחה ולזכור את המתים, סופו ששוכח את החיים.

הרב מרשל מאייר

הקדמה

ביום כיפור לפי המסורת היהודית נחתם גורלם של בני האדם, אנו מתפללים להחתם בספר החיים, ומוזעים יותר מתמיד לשבירותם של החיים ושאונו כענן כלה, וכאיץ חולץ, משולים המנהג להתפלל על נשמות המתים אחרי קריאת התורה לפני מוסף או במהלך תפילת המנחה לפני נעילה. נהוג להזכיר נשמת אב ואם, אח ואחות, אשה ובנים שמתו, ונשמות הקרובים. בקהילות התנועה הרפורמית מתפללים גם עבור חללי צה"ל ונספים נוספים. התפילה המיוחדת כוללת: "זיכור", אל מלא רחמים" וכמובן "קדיש". בחלק מן הקהילות נוהגים לצאת אלה שיש להם אב ואם בחיים. התפילה החותמת היא תפילת הקדיש הנאמרת בשפה הארמית ובנוכחות של מנין אנשים בוגרים (מעל גיל מצוות). בקהילות התנועה הרפורמית סופרים נברים ונשים למניין, ומובן כי גם נשים מוזמנות לומר את הקדיש לזכר יקיריהן.

לאם/אשה/בת/אחות:

זְכוֹר אֱלֹהִים נְשַׁמְתָּ... אִמִּי מוֹרְתִי / אִשְׁתִּי / בְּתִי / אַחֹתִי / שֶׁהִלְכָה לְעוֹלָמָה. אֲנִי, תְּהִי נִפְשָׁה צְרוּרָה בְּצִרוֹר הַחַיִּים תַּחַת כִּנְפֵי הַשְּׂכִינָה, עִם כָּל הַחֲסִידִים וְהַיִּשְׂרָאֵלִים וְהַתְּמִימִים. תְּהִי מְנוּחָתָם כְּבוֹד, יְהִלְךְ צְדָקָה לְפָנֶיךָ. יְהוּה הוּא נִחְלָתָה. וְתִנּוּחַ בְּשִׁלּוּם עַל מִשְׁכַּבָּה וְנֶאֱמַר אָמֵן:

לאב/בעל/בן/אח:

זְכוֹר אֱלֹהִים נְשַׁמְתָּ... אָבִי מוֹרְיִי / בְּעָלִי / בְּנִי / אַחִי / שֶׁהִלְכָה לְעוֹלָמוֹ. אֲנִי, תְּהִי נִפְשׁוֹ צְרוּרָה בְּצִרוֹר הַחַיִּים תַּחַת כִּנְפֵי הַשְּׂכִינָה, עִם כָּל הַחֲסִידִים וְהַיִּשְׂרָאֵלִים וְהַתְּמִימִים. תְּהִי מְנוּחָתוֹ כְּבוֹד, יְהִלְךְ צְדָקוֹ לְפָנָיו. יְהוּה הוּא נִחְלָתוֹ. וְיִנּוּחַ בְּשִׁלּוּם עַל מִשְׁכַּבּוֹ וְנֶאֱמַר אָמֵן:

בעבור יתר הקרובים:

זְכוֹר אֱלֹהִים נְשַׁמְתָּ קְרוּבֵי וַיִּדִידִי, שֶׁהִלְכוּ לְעוֹלָמָם. אֲנִי, תְּהִינָה נִפְשׁוֹתָם צְרוּרוֹת בְּצִרוֹר הַחַיִּים תַּחַת כִּנְפֵי הַשְּׂכִינָה, עִם כָּל הַחֲסִידִים וְהַיִּשְׂרָאֵלִים וְהַתְּמִימִים. וְתִנּוּחַ בְּשִׁלּוּם עַל מִשְׁכַּבְּכֶם וְנֶאֱמַר אָמֵן:

נוסח חלופי לזכר קרובים וידידים:

נִזְכָּר אֶת ... שְׁחִיּוֹ נִשְׁוֹרוּ בְּחַיֵּינוּ, שֶׁאֲהַבְנוּ, שֶׁיִּדְעֵנוּ עֲמָה שְׁעוֹת שְׁמִחָה וְשְׁעוֹת צַעַר, שֶׁהִלְכָה מֵעַמְּנוּ כְּדָרְךָ כָּל בְּשָׂר וְהוֹתִיר אֹתָנוּ לְבִדְנוּ. נִזְכָּר אֶת יְפֵי נְשַׁמְתָּ וְאֶת רִגְעֵי הַחֶסֶד שֶׁיִּדַּע, נִזְכָּר אֶת מַעֲשֵׂי הַגְּדוֹלִים וְאֶת רִגְעֵי הַקְּטָנִים. לֹא נִיחַ לְשַׁכַּח לְהַרְחִיק מֵעַמְּנוּ, לֹא נִיחַ לְצַעַר וְלַצְרוֹן וְלַצְעַר לְשַׁתֵּק אֹתָנוּ. נְחִיָּה בְּאוֹרוֹ שֶׁל זְכָרוֹן זֶה. נִדַּע שֶׁכָּל עוֹד נְשַׁמְתָּ חַיִּים בְּאִפְּנוֹ אֲנִי לְזָכֵר, מְצִיּוֹם אֲנִי לְחַיּוֹת.

נִזְכָּר אֶת ... שְׁחִיּוֹ נִשְׁוֹרוּ בְּחַיֵּינוּ, שֶׁאֲהַבְנוּ, שֶׁיִּדְעֵנוּ עֲמָה שְׁעוֹת שְׁמִחָה וְשְׁעוֹת צַעַר, שֶׁהִלְכָה מֵעַמְּנוּ כְּדָרְךָ כָּל בְּשָׂר וְהוֹתִיר אֹתָנוּ לְבִדְנוּ. נִזְכָּר אֶת יְפֵי נְשַׁמְתָּ וְאֶת רִגְעֵי הַחֶסֶד שֶׁיִּדַּע, נִזְכָּר אֶת מַעֲשֵׂי הַגְּדוֹלִים וְאֶת רִגְעֵי הַקְּטָנִים. לֹא נִיחַ לְשַׁכַּח לְהַרְחִיק מֵעַמְּנוּ, לֹא נִיחַ לְצַעַר וְלַצְרוֹן וְלַצְעַר לְשַׁתֵּק אֹתָנוּ. נְחִיָּה בְּאוֹרוֹ שֶׁל זְכָרוֹן זֶה. נִדַּע שֶׁכָּל עוֹד נְשַׁמְתָּ חַיִּים בְּאִפְּנוֹ אֲנִי לְזָכֵר, מְצִיּוֹם אֲנִי לְחַיּוֹת.

בעבור חללי השואה ומערכות ישראל

יְזַכֵּר אֱלֹהִים נְשָׁמוֹת כָּל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁמָּסְרוּ נַפְשָׁם עַל קִידוּשׁ הַשֵּׁם. אֲנֵנוּ יִשְׁמַע בְּחַיֵּינוּ הַדְּגִבּוֹרָתָם וּמְסִירוֹתָם וְיִרְאֶה בְּמַעֲשֵׂינוּ טוֹהַר לִיבָם וְתַהֲיִינָה נַפְשׁוֹתֵיהֶם צְרוּרוֹת בְּצִרּוֹר הַחַיִּים וְתִהְיֶה מְנוּחָתָם כְּבוֹד. שִׁבְעַת שְׁמֵחוֹת אֶת פְּנֵיהֶם, נְעֻמוֹת בְּיַמֵּינָהּ נְצַח. אָמֵן.

יְזַכֵּר עִם יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנָיו וּבְנוֹתָיו הַנְּאֻמָּנִים וְהַאֲמִיצִים, חַיִּילֵי צָבָא הַהֲגֵנָה לְיִשְׂרָאֵל, וְכָל לִוְחָמֵי הַמַּחְתָּרוֹת וְחַטִּיבוֹת הַלְּוַחְמִים בְּמַעֲרֻכּוֹת הָעַם, אֲשֶׁר חָרְפוּ נַפְשָׁם וְנִפְלוּ בְּמַלְחָמוֹת עַל תְּקוּמַת יִשְׂרָאֵל.

יְזַכֵּר יִשְׂרָאֵל וְיִתְבַּרַךְ בּוֹרְעוֹ וְיֵאבֵל עַל זֵיו הָעֵלּוּמִים וְעַל חֲמַדַּת הַגְּבוּרָה וְעַל קְדוּשַׁת הַרְצוֹן וְעַל מְסִירוֹת הַנַּפְשׁ אֲשֶׁר נִסְפוּ בְּמַעֲרֵכָה הַכְּבֵדָה.

יְהִיו גִּבּוֹרֵי מַלְחָמוֹת יִשְׂרָאֵל עֲטוּרֵי הַנִּיצְחוֹן חַתוּמִּים בְּלֵב יִשְׂרָאֵל לְדוֹר דוֹר. וְנֹאמֵר: אָמֵן.

אֵל מְלֵא רַחֲמִים

אֵל מְלֵא רַחֲמִים שׁוֹכֵן בְּמְרוֹמִים, הַמְצִיא מְנוּחָה נְכוֹנָה עַל כְּנַפֵּי הַשְּׂכִינָה

בְּמַעֲלֹת קְדוּשִׁים וְטְהוּרִים כְּזוֹהַר הַרְקִיעַ מְזֻהָרִים

לְנַשְׁמוֹת חֲבֵרֵינוּ וְיִקְרִינוּ שֶׁהֲלָכוּ לְעוֹלָמָם.

אֲנֵנוּ בְּעַל הַרְחָמִים הַסְּתִירָם בְּסִתְרֵךְ לְעוֹלָמִים, וְצָרָר בְּצִרּוֹר הַחַיִּים אֶת נְשָׁמוֹתָם.

יְהוָה הוּא נִחְלָתָם, וְיִנּוּחוּ בְּשָׁלוֹם עַל מִשְׁכְּבָם, וְנֹאמֵר אָמֵן:

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְעַל כָּל יוֹשְׁבֵי תְּבֵיל וְאִמְרוּ אָמֵן:

"יתגדל ויתקדש שמה רבא" - קדיש

נוסח עדות אשכנז

נוסח עדות ספרד

יתגדל ויתקדש שמה רבא, בעלמא די ברא כרעותה, וימליה מלכותה, בחייכון וביומיון ובחיי דכל בית ישראל, בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן.

יתגדל ויתקדש שמה רבא, בעלמא די ברא כרעותה, וימליה מלכותה, בחייכון וביומיון ובחיי דכל בית ישראל, בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן.

הקהל אומר יחד, ולאחריו האבלים חוזרים:

הקהל אומר יחד, ולאחריו האבלים חוזרים:

יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא.

יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא.

האבלים ממשיכים:

האבלים ממשיכים:

תברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמה דקדשא בריה הוא, לעלא (בעשרת ימי תשובה מוסיפים: ולעלא) מן כל ברקתא ושירתא תשבחתא ונחמתא, דאמירן בעלמא, ואמרו אמן.

תברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמה דקדשא בריה הוא, לעלא (בעשרת ימי תשובה מוסיפים: ולעלא) מן כל ברקתא ושירתא תשבחתא ונחמתא, דאמירן בעלמא, ואמרו אמן.

יהא שלמא רבא מן שמיא וחיים עלינו ועל כל ישראל, ואמרו אמן.

יהא שלמא רבא מן שמיא, חיים ושבע, וישועה ונחמה, ושיובה ורפואה, וגאולה וסליחה, וכפרה ורוח והצלה, לנו ולכל עמו ישראל, ואמרו אמן.

עושה שלום במרומי, הוא יעשה שלום עלינו, ועל כל ישראל (נוהגים להוסיף: ועל כל יושבי תבל) ואמרו אמן.

תרגום הקדיש

יתגדל ויתקדש שמו הגדול, בעולם שבברא כרצונו, וימליך מלכותו, בחייכם וביומכם ובחיי כל בית ישראל במהרה ובזמן קרוב, ואמרו אמן.

יהי שמו הגדול מברך לעולם ולעולמי עולמים.

יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמו של הקדוש ברוך הוא, הנעלה (בעשרת ימי תשובה מוסיפים: והנשגב) מכל הברכות והשירות, התשבחות והנחמות, הנאמרות בעולם, ואמרו אמן.

יהא שלום רב מן השמים, (נוסח ספרד: חיים ושבע, וישועה ונחמה, ומפלט ורפואה, וגאולה וסליחה, וכפרה ורוח והצלה), לנו ולכל עמו ישראל, ואמרו אמן.

עושה שלום במרומי, הוא יעשה שלום עלינו, ועל כל ישראל (נוהגים להוסיף: ועל כל יושבי תבל) ואמרו אמן.

קדיש ללא מנין

אל אלהי הרוחות, אשר בידך נפשות החיים והמתים, פנה היום בחסד וברחמים אל תפילתי לזכר יקירנו/יקירתנו. זכר נא את כל החסד והטוב שעשה/שעשתה בעולם החיים. תן לוו/לה מנוחה תחת כנפי השכינה וצור בצרור החיים את נשמתו/נשמתה.

יתגדל ויתקדש שמה רבא.

עושה שלום במרומי, הוא יעשה שלום עלינו, ועל כל ישראל (יש הנוהגים להוסיף: ועל כל יושבי תבל) ואמרו אמן.

התייחדות אישית

לאחר אמירת הקדיש ולפני תפילת "אל מלא רחמים" וחתירת האזכרה ניתן להתייחד בדומייה לרגע קט עם האדם שלזכרו נערכת האזכרה. התייחדות חרישית זו מאפשרת לכל אחד ואחת מהנוכחים באזכרה לזכור את יקירה או יקירתה באופן אישי ופרטי.

חגי תשרי

כל המשפחה ביחד

קדיש ישראלי

שלום סמיד

יִתְגַּדֵּל שֵׁם הָאֱדָם
יִתְעַלֶּה פְּעֵל-חַיִּיו יִתְבָּרַךְ בְּזִכְרוֹנֵנוּ.
עַל צְרוּר מַעֲלָלָיו בְּיַמֵּי חִלְדוֹ
וְעַל הַמַּעֲשֵׂה שֶׁלֹּא הִסְפִּיק לְהַשְׁלִימוֹ.
עַל הַחֲלוּמוֹת שֶׁנָּטְוּ - וְנִמְוָגוּ
וְעַל סִגְלוֹת-יָקָר וְאָף חֲלָשׁוֹת-אֲנוּשׁ
שֶׁנִּגְוָזוּ מִבְּעַד לַדִּיק הָעֶרְפֵּלִי שֶׁל הַזְּמַן.

יִזְהִיר זֵכֶר הָאֱדָם וְהַדִּי-חַיִּיו
כְּזֹהֵר הַרְקִיעַ בְּלַבְנוּ
וְשָׁמוּ לִפְנֵי שֶׁמֶשׁ יָנוּן.
כִּי מוֹתֵר הָאֱדָם הוּא הַזְּכָרוֹן
מֵעֵבֶר לַמַּחֲצוֹת הַזְּמַן.
לֹא בַחֲשֶׁךְ שָׁמוּ יִכְסֶה.
צוֹ הַמֶּשֶׁךְ הַחַיִּים יִצְמִיחַ פְּרָקָן לְכַאֲבֵנו
הַמִּשְׁקָע.
הַזְּמַן בְּמַהֲלָכוֹ יִרְחַם.
וְנִנְצֹר אֶת כָּל פְּרִי-חַיִּיו לְיָמִים רַבִּים.
יִתְגַּדֵּל וְיִשְׁתַּבַּח!

אדם - נותן את זכרונו בבניו ותלמידיו.
והם הולכים עמו לאורך הדרכים,
ומעלים לפני עיניו מראה המקומות,
והם פוסעים סביבו בתוך שדות,
והם שמים בפיו שמות הצומח והחי
בעולמות.

אדם - נותן את זכרונו בבניו ותלמידיו.
והם באים אליו מסתר מועקות הערב,
ובחשאי קרבים, והוא שוב לא לבדו,
ונחלקים בהד שבים הם לפניו בחלומות,
והוא הוזה, והם מראים לו פשר המראות
במחזה.

אדם - נותן את זכרונו בבניו ותלמידיו.
והם לא יניחוהו לעבר בבוא העת
לעונות, ולמועד, ויום לידה ודין.
מתוך שירה של מירה מינצר יערי

יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדֵּשׁ הָאֱדָם בְּחַיָּיו וּבְמוֹתוֹ
בְּשִׂמְחָתוֹ, בְּסִכְלוֹ וּבַעֲמָלוֹ
נִתְבָּרַךְ וְנִשְׁתַּבַּח בְּאוֹהֲבָיו
אֲשֶׁר נָתַנוּ מַחֲיִלִּים לְלֹא חֶסֶךְ
וְגִמּוּלִים - טַעַם חַיִּיהֶם וְעִמְלָם.
וְאִם תָּמוּ חַיִּים שֶׁל טַעַם -
לֹא יִפְקֹד זֵכֶר פְּעָלָם.
כִּי דֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל לֹא תֵאָבֵד
וְתוֹחֲלוֹת מַעֲשֵׂיהֶם תַּעֲמֹד לַעַד.
יִנְבֹּט הַזֶּרַע אֲשֶׁר זָרְעוּ,
הָעֵץ יַעֲשֶׂה פֶּרִי, הַבַּיִת יִשְׁגֶּשֶׁג,
יִהְיֶה חַיִּים וְיִרְבֶּה דוֹרוֹת.
אֲדַמַּת הָאָרֶץ אֲסִפָּה אוֹתָךְ
בְּעֶצֶב וּבְאִהְבָה אֶל חִיקָה.
יִמְתְּקוּ לְךָ רַגְבֵי עֶפְרָה.
יִהְיֶה חַיִּיךָ וּמַעֲשֵׂיךָ צְרוּרִים בְּצְרוּר חַיִּינוּ
לְנַחְמָה וְלִתְקוּהָ.

על יסוד קדיש לאנשי עין שמר מאת עלי אלון

ניגונים

מילים: פניה ברגשטיין לחן: דויד זהבי

שְׁתַּלְתֶּם נְגוּנִים בֵּי אֲמִי וְאָבִי
נְגוּנִים מְזֻמָּרִים שְׂכֻחִים
נְרַעֲיָנִים נְרַעֲיָנִים נְשָׂאִם לְבָבִי
עֵתָה הֵם עוֹלִים וְצוֹמְחִים
עֵתָה הֵם שׁוֹלְחִים פְּאוֹרוֹת בְּדַמִּי
שְׂרָשִׁיהֶם בְּעוֹרְקֵי שְׁלוּבִים
נְגוּנֵיךְ אָבִי וְשִׁירֵיךְ אֲמִי
בְּדַפְקֵי נְעוּרִים וְשָׁבִים

הִנֵּה אֲאֻזֵּן שִׁיר עֲרָשִׁי הַרְחוּק
הַבִּיעֵ פִּי אִם אֵלַי בַּת
הִנֵּה לִי תִזְהַרְנָה בְּדַמְעֵי וְשִׁחוּק
אֵיכָה וְזִמְרוֹת שֶׁל שֶׁבֶת
כָּל הִנֵּה יָתֵם וְכָל צִלִּיל יֵאֱלֵם
בֵּי קוֹלְכֶם הַרְחוּק כִּי יֵהוּם
עֵינֵי אֶעֱצֵם וְהִרִינִי אֶתְכֶם
מֵעַל לְחֶשֶׁכֶת הַתְּהוֹם

ללמוד להיפרד

שלמה טנאי

לְלַמֵּד לְהִפָּרֵד
לְחַצוֹת אֶת הַנְּהַר
בְּלִי דֶרֶךְ חֲזָרָה;
בְּהִנָּפֵת הַתְּרִיס
לְחִסָּם הַנְּהַרָה:
לְהִנָּתֵק קִרְעִים
בְּלִי נְשִׁיקָה קְלָה;
אֲחוּרָה לְהִבִּיט
בְּלִי לְהִנָּצֵב כְּלָה

אוּ לֵנוּ, כִּי כִמָּה
שְׁנֵתְרַגֵּל וְנִשְׁנֵן
מֵהִנָּף רַגַע חֵד
בְּדַמְעֵי נִתְגוּנֵן
וְכָל אֲשֶׁר נִשְׁם -
יִשָּׁן לַעַד, יִשָּׁן
וְכָל אֲשֶׁר הָיָה
פְּנָה לְתֵהוֹם הָאֵין.

לְלַמֵּד לְהִפָּרֵד:
לֹא עוֹד לִירָא,
לֹא לְאָגֵר יָמִים;
כָּבֵד לְפָזוֹר קִצָּת
מֵאוֹצְרוֹת שְׁנָיִם;
כָּבֵד לְחִלְקֵי, לְתֵת
מִכָּל הַנִּשְׁמָה;
עַד לֹא יִהְיֶה דְבָר.
לְהִפָּרֵד. דְּמָמָה.

"שלושה שמות נקראו לו לאדם: אחד - מה שקוראים לו אביו ואמו, ואחד - מה שקוראים לו בני אדם, ואחד - מה שקונה הוא לעצמו. טוב מכולן מה שקונה הוא לעצמו..."

מדרש תנחומא פרשת ויקהל, פרק לה, סימן א

